

nyai szeretete készítette. Ezeknek akart vezérfonalat adni kezükbe a diplomatika tanulásához. Így adta ki három kis kötetben az Oklevéltani Jegyzetek, Bevezetés a diplomatikai írástanba s Diplomatikai kortan cz. munkáit. (Budapesten, 1880—84.) S ezeket is milyen jellemző fentartással: „hallgatóinak kéziratgyanánt.”

Ezek alapján választotta meg 1884-ben a M. Tud. Akadémia lev. tagjává, a hol székét „Mabillon János, a diplomatika megalapítója” cz. jeles értekezésével foglalta el. Látszott e munkáiból s a „Századok” hasábjain írt néhány bírálatából, mily jeles író valószínűleg belőle, ha az írástól nem idegenkedett volna.

Utolsó kis munkája a folyó évben jelent meg az „Irodalom-történeti Közlemények” hasábjain, *Közlemények iromány-tárczámból* cz. a., melyben élettörténetéhez nyújt becses, kort is jellemző adalékokat. Különnyomatként megküldötte barátainak is. Ez mintegy az ő bucsú-szózata barátaihoz, tanítványaihoz. Ebben az iskolai évben betegeskedése miatt már szabadságoltatta magát: talán először életében. Halála mutatja, mily komoly ok kellett hozzá, hogy azt megtegye.

Nem írván életrajzot, elég megemlíteni, hogy egyetemi tanársága mellett az egyetemi könyvtárban is hivataloskodott, előbb mint könyvtárőr, utóbb (1874—76.) mint igazgató, a hol az utóbbi időben sok kellemetlensége volt. Családi élete sem volt zavartalanul boldog. Petőfi Sándor özvegyét vette nőül, kitől 1857-ben már négy gyermeke volt. Nejét korán elvesztette, gyermekei közül is csak egy élte túl.

Csak egyben talált mindvégig örömet: egyetemi tanárságában, az ifjúsággal való érintkezésében. Büszke volt rá, ha valamelyikből neves ember vált s boldog volt, ha régi tanítványai róla megemlékeztek. Névjegyzéküket egy félszázadon át mindig megőrizte. Jelesebb tanítványainak nevét évenként közölte a Századokban is.

Ha a lapok nagy része s a nagy közönség rideg közönnyel tért napirendre halála felett: mi tanítványai, a kiknek munkás életét szentelte, kétszeres kegyelettel kell hogy megőrizzük emlékezetét annak, a kitől megtanultuk a rég letűnt századok írott emlékeinek ismeretét, értelmezését, hazánk történetének felderítésére értékesítését.

SZÁDECZKY LAJOS.

— **Szász Gerő**, erdélyi hazarészünk örökifjú kedélyű, mindig szellemes, édes-dalú legjelesebb költője 40 éves írói pályája betöltésekor, a következő előfizetési felhívást bocsátotta ki két kötetben megjelenő, összegyűjtött költeményeire: „Negyven évvel ezelőtt jelentek meg nyomtatásban első kísérleteim a versírás terén. Kicsinyke forrás volt, mely el is apadhatott volna, ha nem táplálom a költészet szeretetével, s lelkemnek az eszményi után való sóvárgásával. Életem legszebb részének tartom, hogy ez nem hagyott el mind e mai napig s munkása

lehettem e legszebb törekvésnek. De a nap alkonyatra hajlik. Növelt-e virágot, érlelt e gyümölcsöt? Hogy az én munkálkodásom e téren mit eredményezett: azzal akarok beszámolni e két kötettel élet-m alkonyán azoknak, kik a költészetet szeretik s kiket bizalommal fölkérek, hogy vállalkozásomban támogatni szíveskedjenek. A díszes kiállításban, negyven íven, november végén feltétlenül megjelenő két kötet előfizetési ára 3 frt. finom angol vászon díszkötésben 5 frt, mely hozzám Kolozsvárra küldendő, külmagyar-utca 9. sz. Tíz előfizetőre tiszteletpéldánnyal szolgálók. Kolozsvárt, október 5. 1894. Szász Gerő." — Bízva reméljük, hogy tisztelőinek nagyszámú serege megragadja az alkalmat, hogy szeretetének melegét éreztesse azzal, a kinek költészete oly sokszor felmelegítette s megdobogtatta a hazáért s a nemes eszmékért hevülő szíveket.

— **Dr. Versényi György**, jeles irodalom-történész, folyóiratunk munkatársa, kinek Bodor Lajosról, e már-már elfeledett kolozsvári íróról szóló érdekes tanulmányát jelen fűzetünk fejezi be, Besztercebányáról, hol eddig tanár volt, Kolozsvárra az állami felsőbb leányiskolához neveztetett ki tanárrá. A tudományos irodalom művelőinek ama lelkes csapata, mely az Erdélyi Múzeum körül sorakozik, vele is egy jeles munkatárssal gyarapodott.

Folyóiratok.

— A *Budapesti Szemle* nov. fűzetét *Marczali* Henrik tanulmánya nyitja meg: A magyar nemzet átalakulása a X. században s a fejedelemség megalapítása. Mutatvány „a szerző nagyobb művéből”. *Thim* József az 1848—49. szerb fölkelésről kezdett cikkét folytatja. (II.) *Imre* Sándor Petőfi és némely külföldi költők összehasonlítását. (IV.) *Alarcon* Péter spanyol regénye: „A botrány” VIII. folytatása következik. Költemények olvashatók *Gyulai Páltól* az „Utczán” cz. s *Vargha Gyuláé* *Heredia* után francziából: *Artemis* és a *nymphák*. *Szabó Jenő* végszót ír a zónadíjszabás ügyében válaszul *Tisza Istvánnak*. Több könyvismertetés zárja be a mindig tartalmas B. Sz. e fűzetét is.

— A *Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle* 4—5. fűzetében *Tagányi Károly* nagybecsű tanulmányt közöl „A földközösség története Magyarországon” cz. a., melyben kimutatja, hogy a földközösség hazánkban az ó-kortól kezdve a legújabb korig fenállott. A nyílföldek nem voltak egyebek, mint ideiglenes használatra felosztott és kisorsolt földek. A legtöbb adat Erdélyből maradt fenn, hol máig is legtöbb a tagosítatlan birtok és legtöbb máig is az osztatlan községi vagyon. A székely földközösségről a legtöbb adattal rendelkezünk; erről *Tagányi* egy külön tanulmányt készül írni. Felhívjuk figyelmét, mint érdekes példára, a régi Marosszék földbirtokosságának máig is osztatlan *Közhasvára*, mely felett hosszú per folyt s mostanában döntött a curia tulajdonjoga felett *Maros Tordamegye* javára. Másik tanulságos példa a Borszék és *Ditró* között emelkedő „*Közrez*”, azaz *Közrészhasvas*. *Nemesi birtokközösségre* vall egy gyűj-